
Уводна реч

МАРГИНАЛИЈЕ ЗА ПОЕТИКУ ВОЈИСЛАВА КАРАНОВИЋА

Зборник *Поетика Војислава Карановића* је 37. у едицији „Десанкини мајски разговори” и резултат научног скупа одржаног 16. новембра 2020. године преко „Зум” платформе у време када је кретање било ограничено, али воља и интелектуални потенцијал учесника нису поустали упркос свим препрекама које су обележиле прошлу годину. Скуп су организовали Задужбина „Десанка Максимовић”, Народна библиотека Србије и Институт за књижевност и уметност из Београда. Пред уредником овог зборника било је још веће изненађење када су врло брзо стигли први радови и сада, у другој половини априла 2021. године у сличним епидемиолошким околностима, пред нама је 15 оригиналних научних текстова. Поезија Војислава Карановића, добитника награде „Десанка Максимовић” за 2019. годину пружила је изгледа довољно инспирације свим ауторима овог зборника. Мада су изабране песме Војислава Карановића *Зајрљај у коме нема никога* у марту 2020. године антиципирале време „социјалне дистанце” радови показују да су те песме, симболички објављене као 25. у едицији добитника награде, прескочиле све дистанце и стигле до аутора свих генерација које је окупио овај зборник. На срећу,

и сада можемо казати да имамо одговор чему песници у оскудно време!

У првом поглављу су радови подстакнути општим питањима Карановићеве поетике и заведени изузетним насловом, али и низом верзија песме „Поезија настаје”. Од општег поетичког, реторско-онтолошког погледа на Карановићеву поезију у тексту Драгана Бошковића који је дат на темељу изузетних Војислављевих стихова „Покрети”, преко тумачења верзија песме „Поезија настаје” Бојане Стојановић Пантовић, те нешто компактнијег фокуса на поетичка питања која отвара рад Гојка Божовића, стижемо до онтолошких питања Карановићевог песништва у тексту Саше Радојчића, аутопоетичких замки које распреда Александра Секулић да би под истим насловом стигли и до митског језгра повезаног са Христићевим Одисејем у раду Бошка Сувајџића. На крају првог поглавља, Тамара Крстић улази у нити есејистичког и песничког ткива, спајајући их истим насловом поезије која настаје. Друго поглавље, које трага за односом стварности, истине и поезије, отвара се проблемски постављеним текстом Бојана Ђорђевића да би Александар Милановић са становишта лингвостилистике анализирао Карановићево лирско облачење стварности – реторске карактеристике песничког језика, њихове форме и значења. Соња Миловановић прати стилистичке особине песничког речника, али, прецизније, његово феноменолошко, идејно-филозофско утемељење унутар карановићевске ауто/поетике, док Александра Пауновић разоткрива англофанијске слојеве речника, песничких слика и, унутар њих, дијалектику песничког *нишија*. Рад Тање Крагујевић, есејистички дефинисан, трага за песничком сликом и даровима замишљеног откривеним и у епоси европског романтизма. У трећем поглављу даље, као по јасном до-

---

слуху, долази текст Катарине Пантовић о неоромантизму у Карановићевим стиховима, а потом Милан Громовић открива мотив спирале и духовности овог песника. Напокон, Јана Алексић раслојава епистемологију лирског сопства у збирци *Избрисани њрајови*, показујући њену обликотворну сложеност. Посебан допринос и основу за будућа изучавања представља селективна библиографија Војислава Карановића који су приредили Наташа Симић, Вељко Ђоковић и Славко Поледица.

У низу од 15 учесника скупа овог зборника, почевши од Тање Крагујевић песникиње, есејисте и представника најстарије генерације, преко научника, професора и песника: Бојане Стојановић Пантовић, Бошка Сувајдића, Саше Радојчића, Драгана Бошковића, Александра Милановића, Бојана Ђорђевића, Гојка Божовића, до млађих Тамаре Крстић, Соње Миловановић, Јане Алексић и најмлађих Милана Громовића, Александре Секулић, Александре Пауновић и Катарине Пантовић, видимо ванредан низ посвећених читалаца поезије. Чувари ватре у свету помешаних вредности кажу да ће опстати мала и одабрана заједница песника и њених следбеника.

Војислав Карановић је рођен 1961. године у Суботици. Дипломирао је на Филозофском факултету у Новом Саду на Групи за југословенске књижевности и општу књижевност. Ради као уредник у Радио-телевизији Србије. Поезију објављује од 1978. године, најпре у часописима *Поља*, *Руковети*, *Књижевна реч*, а прву књигу *Тасџаџура* штампа 1986. године при Матици српској у едицији „Прва књига”. Потом следе збирке песама: *Зайисник са буђења* (1989), *Жива решетка* (1991), *Сџрми њризори* (1994), *Син земље* (2000), *Светлосџ у налеџу* (2003), *Дах сџвари* (изабране песме,

2005), *Наше небо* (2007), *Унутрашњи човек* (2011), *Поезија насџаје: изабране њесме / Poetry originating: selected poems: bilingual edition* (2013), *Избрисани ѓраџови* (2017) и књигу есеја *Ослобађање анђела* (2013). Поезија Војислава Карановића превођена је на енглески, француски, пољски, мађарски, словачки, фламански, јапански, бугарски, румунски, словеначки и македонски језик. Добитник је низа песничких награда: „Печат вароши сремскокарловачке”, „Змајева награда”, „Владислав Петковић Дис”, „Бранко Миљковић”, „Бранко Ћопић”, „Златни сунцокрет”, „Меша Селимовић”, „Ђура Јакшић”, „Васко Попа”, „Ленкин прстен”, „Гудор Аргеџи”.

Награда „Десанка Максимовић” додељује се за укупан допринос српској поезији, а Војислав Карановић је песник који је до сада дао вишеструк подстицај развоју наше песничке речи. Развијајући сопствени песнички израз, Карановић је отварао нове поетске домете савременог српског песништва.

Од прве збирке *Тасџаџура*, па све до последње *Избрисани ѓраџови* Војислав Карановић изграђује суптилно место на песничкој мапи српске књижевности. Карановићева поезија представља говор песника о сопству, јединствености песничког бића, тананостима наших осећања и крхком ткиву унутрашњег света савременог човека. Однос човека и света, усамљеност и *речџиџа ѓиџиџина* проговарају из Карановићеве поезије на аутентичан начин у српском песништву. Војислав Карановић се налази у низу песника који су у српској поезији гласовима природе и тишине стигли до најдубљих тонова наше духовности. Карановић се одавно издвојио као посебан песнички глас у својој генерацији, који су препознали и читаоци и критика о чему сведоче и бројне награде. У дугом трајању и

развоју песничког језика ослобођеног патетичности Карановић је ишао узлазном путањом песника ерудите, путника који сабира слике путовања у стихове и слаже наносе читалачког искуства.

У збирци *Жива решетки* (1991) Карановић отвара питања односа мисаоног, речи и песме склапајући живу решетку ониричких и дисовских дубина. У *Сирмим иризорима* (1994) улази у саму суштину тих косина, падова, обрушавања који су обележили замућеност погледа човека који стоји над провалијом. Збирком *Син земље* (2000) Карановић налази уточиште своје песничке речи која је сама суштина или квинтесенција човековог бића. Због тога у песми „Граница” каже:

*Себи се нећу враћати
иамо, иша ћу?*

Одгиле иша се види?

*Гужва, иовици ирадишеља,
Грађевине лелујавих зидова.*

*Оишишао сам од себе далеко. Никад
Даље. Као да сам на иучини.*

Овако зрелом књигом Карановић је најавио одвајање песничког бића од реалне слике света, понирање у нови свет и тиме отворио пут збирци *Светлости у налету* (2003). То је једна од наших најзначајнијих песничких збирки објављених у претходној деценији. Светлост ће у ванредном налету обасјати све што чини свет видљивог у тоновима и бојама које могу да нам отворе најдубље просторе унутрашњег искуства. Новица Петковић је у тексту „Суптилна лирика” приметио да је то

[...] књига медитативне лирике, која доноси једну необичну песничку визију, сву саткану од танано стилизованих слика. Сlike којима се Карановић служи и по својој врсти и по својој природи толико су другачије од оних на које смо навикли да се може говорити о правој песничкој новини у развоју савремене српске лирике.

Светлост у *налећу* је песничка књига обележена бојама и сликама које одзвањају тоновима. Због тога се поезија Војислава Карановића високо уздигла у налету светлости у највише сфере тишине која нам казује све и када ништа нисмо спремни да чујемо и разумемо. То је пут који је наставио и у наредним збиркама *Унутрашњи човек* и *Наше небо*. На крају збирке *Унутрашњи човек* Карановић доноси један од одговора његове песничке решетке у којој се пита шта то може да поремети тишину, долазећи у Нови Јерусалим:

*Ни звонке њрубе анђела,
ни њихов одјек,
зујање њчела.*

*Ни кораци окаснелої
шењача. Ни дамари
у њрудима. Нишња*

*Тишину не окончава.
Као да си досїео на њрї. У само
срце небескої њрага.*

Поетика речите, ониричке, трансценденталне тишине се у поезији Војислава Карановића приближава шумовима природе, гласовима биља и пантеистичком свету поезије Десанке Максимовић у којој су природа и тиховање дали најјасније гласове о свету у коме трага-

мо за својим местом у универзуму. У последњој збирци *Избрисани њрајови* Карановић осветљава те избрисане трагове детињства, меланхолије и у њеној последњој песми нам најављује нови позив који нам обећава снажне и нове замахе овог песника:

*Не желим више њривиђења,
Слајке машњарије иза којих
Осјаје јорак укус на уснама.*

*Хоћу слику, њраву и снажну.
Слику моћну као удар њрома,
Дубоку као љубавни зов.*

*Слику шњо ће, као комејта
Ноћним небом, да њролејши
Кроз шњаму мој шњела.*

Песничка слика као налет нове светлости, удар грома или љубавни зов биће оваплоћена у песничкој речи, тону и ритму. Војислав Карановић је изузетан представник поезије која се формирала осамдесетих година и песник који је сасвим сигурно отворио један нови поетички пут достојан награде „Десанка Максимовић” за свеукупан допринос српској поезији. Овај округли сто и скуп је посвећен због тога поезији песника добитника награде, али представља и посебан тренутак у коме се очекују систематска читања овог дела.

Поетика Војислава Карановића је једна од оних која би се могла усмерити и на митотворност стваралачког чина и тај облик митског је сведен у оквире тишине, једноставности песничког израза у коме нема речи које би биле сувишне већ само узрастања поетског ткива. То поетско ткиво можемо да пратимо кроз збирке под истоименим програмским насловом „По-

---

езија настаје”. И као да је песник желео да нас збуни или провери, исти наслов није добио очекивану бројку арапског или римског реда, било какву назнаку да је то један од аутопоетичких исказа развијан упоредо са новим збиркама. Да ли нас то тихи песник проверава у нашој читалачкој пажњи или нам наговештава да само треба следити пут поезије која настаје? Поред референци усмерених на песничке претходнике Лазу Костића, Диса, Кавафија јасно нам је језгро из кога ова поезија настаје. Она долази из дубина самог стваралачког чина, одјека стварности, светлости и сенки данашњице, али и књижевних претходника у оним сферама које представљају мистику стварања, питање егзистенције и односа илузија и реалности. Поетика блискости, детаља из којих израстају нове песничке слике обележавају основне поетичке одлике поезије Војислава Карановића. У песничкој генерацији која се јавила 80-их година, стваралаштво В. Карановића обележава висока артифицијелност, поетички и аутопоетички моделоване песме, митотворност стваралачког чина и јасна усмереност на израз језичке сведености и вишеструких значења. Изабране песме *Зајрљај у коме нема никоја* (2020) доносе синтезу Карановићевог песничког опуса, али и суптилну усмереност на аутопоетичке песме, на њено језгро – низ програмских песама „Поезија настаје”.

Година која је иза нас обележила је специфичну и готово апокалиптичну социјалну и здравствену ситуацију, али светлост у налету била је поезија Војислава Карановића и учесника овог скупа који су са великим надањућем и посвећено анализирали његов опус. Поезија неће спасити свет, Адорно је говорио како после Аушвица не треба писати поезију. Сви радови су стигли у рекордном року и верујем да ће поезија и

проучаваоци поезије, ако не спасити свет, онда ће бар спасити своје духовно биће у времену када су смрт и трагедије постале свакодневица без икаквог правила. Због тога овај зборник има посебну улогу и верујем да ћемо га читати са неких бољих видика на свакодневицу, сећајући се овог времена са руба опстанка модерног човека. Наша охолост да можемо све и да ништа није далеко сломљена је једним малим, opakим вирусом. Поезија, песници и тумачи поезије, критичари су својом безразложном енергијом и оптимизмом рекли свету „Да” упркос свом безнађу које их окружује. Зато је зборник *Поеџика Војислава Карановића* много више од анализе поетике и језика Карановићеве поезије. То је зборник који не жели да одустане од најтананијих струна наше духовности, а реализација у техничком и организационом смислу су истовремени одједи тог витализма!

У Београду, 21. априла 2021.

др Свеклана Шековић,
уредник зборника